

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva su Sostine Vilniuje

Savomis Jėgomis

Rašo Dr. S. Biežis.

Tai buvo Prancuzijoje ir Vokietijoje 1918 metais, netrukus po lapkričio 11 d., kuomet Pasaulinio Karo pa-

DR. S. BIEŽIS

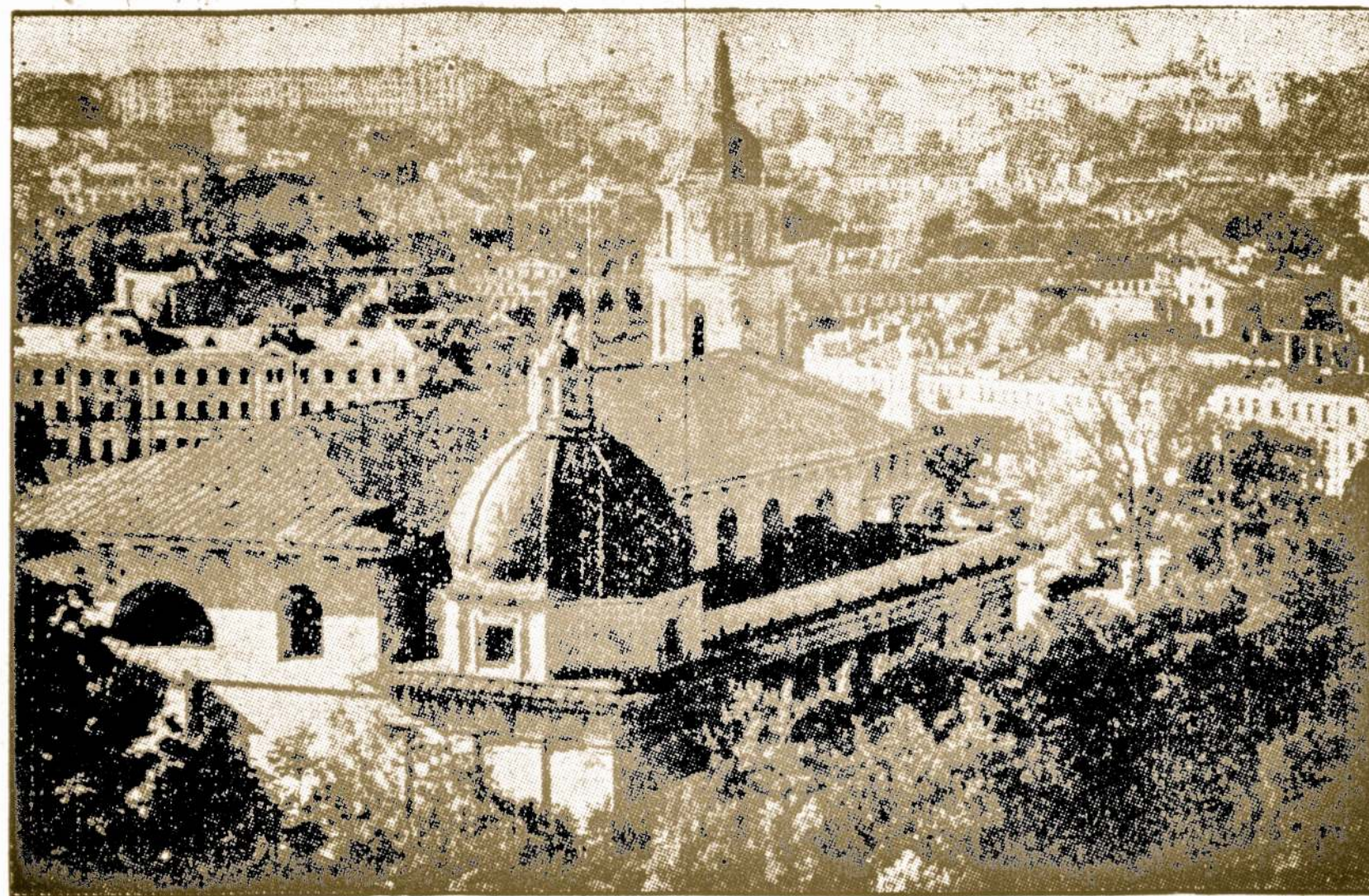
liauboms įvykus jau kanuolės paliovė baubusios, naikinusios turtą ir galabinsios gyvybę. Tuomet visas pasaulis lengvai atsikvėpęs labai nudžiugo, kad štai didžiulės skerdynės jau pasibaigė ir kad nuo dabar užviešpataus amžina taika.

Zmonija, ypač pavergtoji jos dalis, vylėsi dar daugiau. Mat, pavergtosios tautos žiu-

rėjo į prezidento Wilsono ideologiją liuso apsisprendimo visoms pavergtoms tautoms kaip ir tą skaisčiąją žvaigždę, vedančią tautas iš vergijos į laimingą laisvę.

Sitokio entuziazmo skatinama, Lietuva, nors dar priešū teriojama bei žiauriausiai valdoma, Vasario 16, 1918 metais drąsiai ir ne dvejojančiai paskelbė pasauliui esant nepriklausoma savistovi valstybė. Taj buvo drąsus, drąsių vyrų žygis, kurį niekas nepajėgia nugalėti. Viso pasaulio lietuviai neišpasakytai nudžiugo šituo įvykiu faktui, kad pagaliau ir mes galėsime save skaityti vaikais suvereninės valstybės.

Visi, kuomi tik galėjome, gelbėjome jaunąjį Lietuvai atsistatytį iš griuvėsių. Taigi, kam aplinkybės eido, skubinosi pamatyti Lietuvą savo akimis ir asmeniškai jai padėti. Mano jausmas irgi nebuvo išimtis. Po karo paliaubų Prancuzijoje ir netrukus atsidurus Vokietijoje, nors atkirstam nuo lietuviško gyvenimo, bet visgi žinojau iš laišku kas ten darosi, skubiai sumaniau ją

Lietuvos Sostinė Vilnius, Kuriame Vasario 16 Dieną 1918 Metais Tapo Paskelbtas Nepriklausomybės Aktas.

Am.Lietuviai Istorijos Lapuos

aplankyti, nes kelionė visai trumpa. Esant kariuomenėje butinai reikalingas gauti leidimas bei užgyrimas aplankyti svetimą valstybę. Jausdamas, kad ir aš šiek tiek prisidėjau prie tos kovos už demokratiją ir nemažiau kaip kitų rizikavau savo gyvybę, drąsiai atsikreipiau atsakomam istaigon reikalavimams leidimo vykti Lietuvon ir jau buvau besirengias kelionėn, nes maniau, kad sulaukyti manęs nieks negali. Tariausi, tai bus surprizas namiškiams kuomet įėjus į jų namus apsiiręs amerikoniška karininko uniforma, o man didžiausias džiaugsmas. Mat, pirm aštuonių metų bėgau Amerikon nuo caro žandarų ir jo kalėjimų, o dabar grįžtu į laisvą Lietuvos valstybę, kame caro žandarų nė kvapo nebeliko. O man, tarsi, mažam šapeliui aktyviai prisidėjusiam nugalėtį pražutingą militarizmą, bus neišpasakytai malonu, džiaugsmingai ir drąsiai pasveikinti nepriklausomą Lietuvos valstybę. Juk mes visi dirbome vienam tikslui — matyti Lietuvą laisvą. Ši viltin ga svajonė mane nešė dar toliau. Kodėl visai neapsigėvinti Lietuvoje, žinoma iškalno gavus pasiluosavimą iš amerikoniškos kariuomenės. Juk čia aš gal busiu reikalingesnis, čia mano tėvynė, čia reikia gydytojų, čia reikės visokių darbininkų atstatytį kraštą. Mintyje jau buvau savo tėvynėje tarpe savųjų su didžiausiu pasiryžimu paaukoti jai visas savo geriausias jėgas ir nekantriai laukiau momento realizuoti savo didžiųjų lūkesių.

Netrukus buvau pakviestas raštinėn šiuo reikalu. Širdis iš džiaugsmo vos krutinėje išsilaiškė nuo smarkaus plakimo, kad štai į trumpą laiką busiu ten, kur jau mintimi gyvenau. Įėjęs raštinėn ir kaip paprastai militariai pasisveikinęs, viršininkas rimtu balsu paklausė: "Ar tamsta nori vykti Lietuvon vizitui?" Taip, nedvejojančiai atsakiau, pil-

nai budamas įsitikinęs, jog čia pat įteiks kelionės popierus. Tačiau jis pažvelgęs į mano susijaudinusių veidą ir valandėlę pamąstęs tarė žemu balsu: "Labai gaila, kad ne aš, nė niekas kitas negali išpildyti tamstos prašymą. Mes Lietuvos kaip atskiros valstybės nežinome. Mes žinome tik Sovietų Rusiją, su kuria jokių diplomatinių ryšių nėra ir į kurią nieko neleidžiama". Tuomį jis ir užbaigė savo man taip nemalonų pranešimą. Tačiau dar visai nemanydamas jam pasiduoti, plačiai išaiškinau, kad Lietuva virš dešimties mėnesių yra atskira valstybė, ką visas pasaulis žino ir tamsta tai turį žinoti. Ir tai padaryta sulig prez. Wilsono principų. Jis rimtai susimąstė ir po valandėlės tarė: "Taip, aš tai visą labai gerai žinau ir pilnai pritariu idealiniams siekiams Wilsono, kuris ištikrųjų trokšta amžinos taikos ir laimės visai žmonijai. Bet, bet ne jo galėje tą įgyvendinti, nes jis perdaug nuoširdus ir teisingas. Didžiulių valstybių diplomatikai ir politikai, atrodo, visai kitaip žiuri. Užtat ir tams tos Lietuvos bei kitų naujai įsikurusių valstybių nenori pripažinti ir su jomis skaitytis. Mat, iš praeities pakartotinų patyrimų žinome, kad da žniausiai jie tik sau gero tevelija. Atrodo, kad tamstos tėvynė ir kitos mažesnės valstybės tegalės išsilaikyti nepriklausomos vien tik savo sumanumų bei apskurumu, o ne kieno kito malone.

Šio generolo, kurio vardas nepatogu minėti, mintijimas veik pilnai išsipildė. Užtat, dabar minėdami Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukaktį, reikia nuoširdžią pagarbą bei padėką išreikšti musų tautai ir jos buvusiems bei esamiems vadams už netik sugabėjimą sunkiausiose valandose išlaikyti nepriklausomybę, bet ir už padarytą tōkią didelę kultūrinę pažangą. Jos ateičiai linkėdami šviesiausios kloties, nenusto-

te — Vilniuje!

Lietuviai iš "Polsčios"

Daugumas pirmųjų lietuvių išievių nemokėjo nei rašyti nei skaityti. Todėl iš jų nebuvo galima laukti tautinio susipratimo. Atvykdami jie žinėjosi esą katalikai, atvykę "iš Polsčios." Kadangi pirmieji išieviai buvo kilę iš Užnemunės, tai beveik tatau ir buvo teisinga, nes Užnemunė tebebuvo "Lenkų karalystės" rybose.

Svetur lietuviai, beabejo, lengviau susieidavo su lenkais katalikais, negu su kitais svetimtaučiais: lietuviai eidavo į lenkų bažnyčias, nes ir Lietuvoje daug kur buvo pripratę girdėti lenkiškus pamokslus. Netrukus buvo įkurta bendrų lietuvių-lenkų parapijų su bendrais kunigais.

Pirmosios Organizacijos

Lietuvių visuomenės judėjimas Jungtinėse Valstijose iš pradžių taip pat buvo glaudžiai susijungęs su lenkais; dažnai lietuviai arba jų draugijėlės dėjos su Tautiškaja Lenkų Sąjunga, kuri buvo skelbiama esanti abiejų tautų organizacija.

Asirado draugijų, kurių jau vieni vardai rodė prisiliejimą prie lenkų, pav. Unija Lubielska, Lietuviškai Lenkiška Draugystė, arba Krula Vladislava Jagielly Draugystė. Buvo draugijų turėjusių grynai lietuviškus vardus, bet lenkiškai rašytus įstatymus, kuriuose buvo akcentuojas "broliškas sugyvenimas" su lenkais. Arba štai koks keistas vienos draugystės vardas: "švento Jurgio, Lietuvos Patrono, Broliškosios Paramos Lenkų Draugystė."

Lietuva savo žemės plotu yra didesnė už šveicariją, Belgiją ir Holandiją.

Lietuva savo žemės plotu yra didesnė už šveicariją, Belgiją ir Holandiją.

kime vilties trumpiausioje ateityje matyti garbingai plečsuojančią Lietuvos trispalvę vėliavą Gedimino pilies miest — Vilniuje!

Lietuva savo žemės plotu yra didesnė už šveicariją, Belgiją ir Holandiją.

Lietuva savo žemės plotu yra didesnė už šveicariją, Belgiją ir Holandiją.

Lietuva savo žemės plotu yra didesnė už šveicariją, Belgiją ir Holandiją.

Spaudos Pionierius

Pirmieji Laikraščiai ir Dr. J. Šliupo Atvykimas

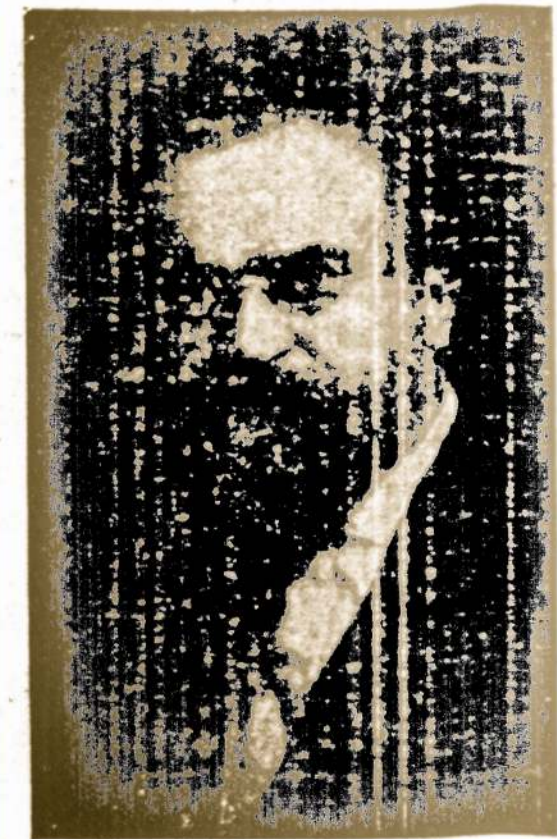
Pirmutinis lietuvių laikraštis atsirado 1874 metais. Tačiau ir jis buvo toje pačioje lenkų brolybės įtakoje. Joje labai retai tepasitaikydavo aštresnis žodis prieš lenkus. Bet ilgainiui vis daugiau kildavo konfliktų su lenkais.

Bet su pasirodymu Tilžėje "Aušros" (1883 m.) tautiškas judėjimas pagyvėjo ir Amerikos lietuvių tarpe. Kaip tik tuo metu atvyko į Ameriką iš Lietuvos pabėgęs į Prusus, o iš čia Prusų valdžios ištremtas aušrininkas Dr. J. Šliupas. Jis pasidarė viso tautiško judėjimo vadas. Iš pradžių jis ėmė dirbti čia atrastoje lietuvių spaudoje kartu su veikėjais, palaikysiais ryšius su lenkais.

Bet 1885 metais jis ėmė leisti savo laikraštį "Lietuviškąjį Balsą," kurį jam tekdavo beveik vienam prirašyti, atspausdinti ir išplatinti. Per 4 metus padėdamas Lietuvoje ir Rusijoje gyvenančių inteligentų, savo laikraštyje jis kėlė lietuvių susipratimą, ragino pačius lietuvius tvarkyti

savo gyvenimą, o nesiglausti prie lenkų. Tą patį jis skelbė gyvu žodžiu ir savo prakalbose.

Sunku jam buvo veikti, nes reikėjo kartu užsidirbti ir

DR. J. ŠLIUPAS

duonos. Pagaliau ėmęs studijuoti gydytojo mokslus, jis turėjo sustabdyti savo laikraštį. Bet daug jau tada buvo nuveikta.

Lai gyvuoja laisva ir nepriklausoma Lietuva.

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

A.L.T. Sandaros Kuopų Sąjūdis Pittsburgh, Pa.

Širdingai sveikina Pittsburgho Lietuvius 20 metų

Lietuvos nepriklausomybės sukaktuvių proga.

Lai gyvuoja per amžius mūsų tauta ir tėvynė Lietuva, laisva nuo svetimų vergijos.

A. L. T. SANDAROS SĄJŪSIO VALDYBA:

J. Rukas—Pirmininkas

P. Marmokas—Vice-pirm.

J. Virbickas—Sekretorius

J. Grigaliūnas—Iždininkas

M. Petrilienė ir J. Kuizinas—

Iždo globėjai.

Komisija:

O. Zamblauckienė, A. Brazauskienė,

P. Pivarunas, V. Slančauskas

ir J. Virbickas.

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

SVEIKINU NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ JOS 20

METŲ LAISVO GYVENIMO SUKAKTUVESE.

TEGUL MUSŲ TĖVŲ ŠALIS VYSTOSI, STIPREJA

IR ATNEŠA LAIMĘ SAVO VAIKAM.

KAZYS BEINARAUSKAS

Savininkas Valgomų Daiktų Krātuovės

3301 So. Emerald Ave.

Chicago, Ill.

Atgimusi Lietuva

Dvidešimto Laisvės Metu

Didingai minėdami mūsų tėvynės dvidešimtą nepriklausomybės sukaktuvę, daugiau pasitenkinimo ir džiaugsmo įsiskodami, turim grįžti atsiminimais į netolimą praeitį: į dienas sunkaus darbo ir kovos už Lietuvos nepriklausomybę, ne vien tik karo fronte, bet ir civiliam gyvenime —

į Amerikos lietuvių kolonijas, į eilinius darbuotojus, nuosirdžius Lietuvos patriotus, į kuriuos, lietuviškam gyvenime viršūnes pasiekę asmenys, žiūrėti kaip kovoje už Lietuvos nepriklausomybę jokius reikšmės neturėjusius žmones. O iš tikrųjų, tie kolonijų darbuotojai yra kantrūs kareiviai, kurie visą savo amžių tarnavę ištikimai lietuvių, senajai savo tėvynei, gimtajam kraštui Lietuvai, be kompensacijos teikiančios garbės.

Nepriklausomybės siekiant

Pažvelgkime į darbus atsteigiant Lietuvos Nepriklausomybę. Čia, Amerikoje, kad ir Chicagoje, nesunku vaidentuvėje matyti dideles Amerikos lietuvių minias, žygiuojančias gatvėmis protestuoti prieš neteisingą pasaulio politiką nusistatymą Lietuvos link, prieš plėšmų Lietuvos žemių ir skriaudimą Lietuvos žmonių.

Zygiuojančių eiles sudarė gyvenimo ir amžiaus nualinti lietuviai ir jų, dar gyvenimo nepažinę, sunys ir dukterys. Tas minias veda Amerikos, Lietuvos ir draugijų vėliavos, lydimos orkestrų-be-nų, rupestingai prirengtų pastangomis eilinių kareivių — kolonijų bei draugijų darbuotojai. Nesunku prisiminti tuos garsus, plaukiančius lietuviškų krutinių, jaunų ir senų: —

„Lietuva Tėvyne mūsų,
Tu didvyrių žemė.
Iš praeities tavo sunus,
Te stiprybę semia“, arba

„Lietuviais esame mes gime,
Lietuviais norime ir būti“ etc.

Tokie vaizdai kartojasi diena iš dienos, vienas po kitam po visas Amerikos lietuvių kolonijas, po visą placią Ameriką.

Finansinė Parama

Tuo pačiu eina įvairiausias rinkliavos diena iš dienos. Čia irgi darbas atliekamas, didžiulioje, eilinių kareivių, kolonijų bei draugijų darbuotojų, kurie dienomis turėjo sunkią darbą aprūpinti savo ir šeimynų gyvenimą, o vakarais belsti į lietuvių dušis ir prašyti aukų Lietuvai — maistui, drabužiams, medikamentams ir karo įrankiams apsigynimui nuo užpuolikų. O įvairūs lietuvių seimai, sąryšys su Lietuvos Nepriklausomybe irgi reikėjo finansuoti surinktomis aukomis. Reikėjo užlaikyti įvairūs informacijų biurais, gerai apmokant jų „gerbiamejms“ vedėjams, kurie, bedirbdami „tautos darbą“, aukštus mokslus ėjo ir, juos užbaigę, turi puikų gyvenimą, tapo apdovanoti įvairiais organais ir jų „didieji“ darbai įrašyti į Lietuvos istorijos lapus, be prierašo, kad

ta atsiekė bedirbdami „tautos“ darbą.

Nustatant viešąją opiniją Lietuvos pripažinimui.

Toliaus seka kitas didelis darbas, tai išreikalavimas iš Suvienuytų Valstijų valdžios pripažinimui laisvos ir nepriklausomos Lietuvos; įrodymas Amerikos visuomenei, kad Lietuva yra verta laisvės ir nepriklausomybės, skleidimas įvairių atsišaukimų į laisvus Amerikos piliečius, prašant jų užtarimo ir paramos.

Simtai tukstančių įvairių tam tikslui lapelių atspausdinti ir už juos sumokėta simtai dolerių, pačių kolonijų darbuotojų tarpusavy surinkta, slapta, nes tokios propagandos skleidimas yra draustinas, platinimas pavojingas, ir tą reikėjo atlikti vakarais, pasiekiant amerikiečių namų duris kad nieks nepastebėtų. Reikėjo tuos lapelius platinti ir dirbtuvėse, už ką grėšė būti išmestam iš darbo už drumstimą ramybės. Tą visą turėjo atlikti kolonijų darbuotojai.

Lietuvos Laisvės Paskola.

Atvažiavus Lietuvos finansų misijai, irgi darbas teko tiems patiems darbininkams. Ispaniškas tos misijos pasitikimas, masinis mitingas ir bankietas, į kurį bilietai buvo po penkias, juos reikėjo parduoti daugiausia paprastiem lietuviams darbininkams, visųpirmia patiems pasipirkus, nes ir tada tokiems „veikėjams“ komplimentariai tikėtai nebuvo duodami.

Bonų platinima irgi buvo ne lengvas darbas. Čia jau reikėjo prašyti Lietuvai ne dolerio, penkinės, bet mažiausią penkdešimkę. O čia buvo grupės, net ir laikraščiai, kurie šaukė visa gerkle: — „Lietuvai nei cento!“

Darbai ir Toliau

Po to, sekė kitų darbai, t. y. rinkliavos įvairiems svarbiems reikalams: — Saulių Sąjungai, Lietuvos Raudonajam Kryžiui, Vilniaus Vadavimo Sąjungai, mokykloms ir tt.

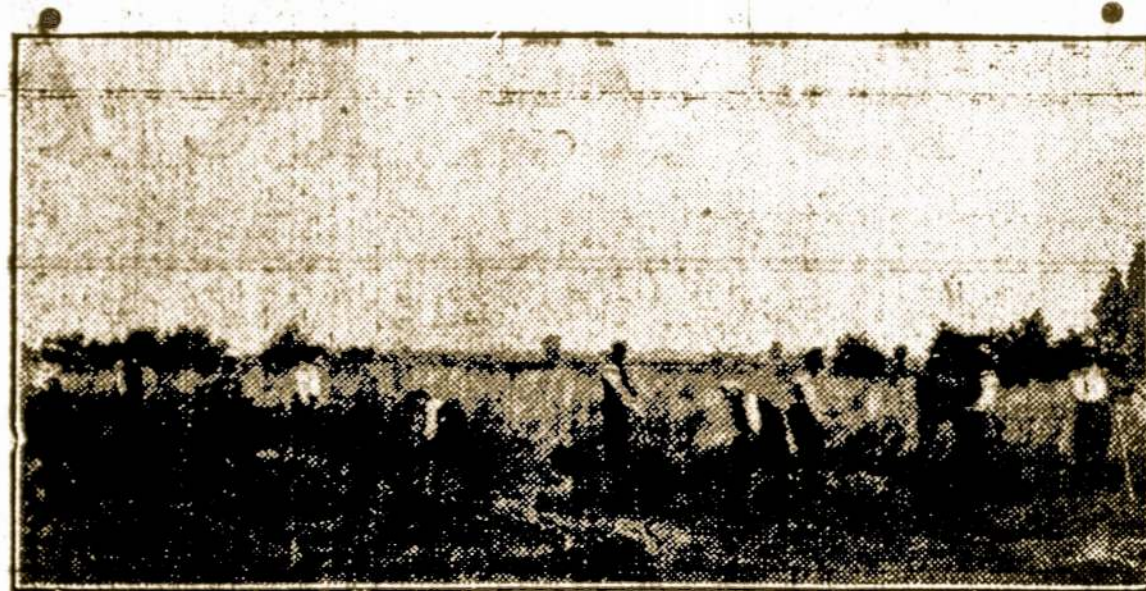
Kad ir dabar, jau minint Lietuvos dvidešimtą nepriklausomybės sukaktuvę, tie eiliniai Lietuvos sunys, gyvenanti Amerikoje, nėra liuosi nuo visokių tautinių darbų. Štai, kad ir įvairūs paminėjimai — sukaktuvės — darbas ir darbas ir vis nuosirdžiai dirbamas. Tik ypatingai proga pasitaikius, praeitus laikus prisiminus, didžiuojamės, kad turėjome progos padirbėti savo senos tėvynės labui!

Tie darbuotojai, su ta pačia energija ir pasiryžimu laukia kada Lietuva pašauks prie kito aktyvo ir skubaus darbo — vaduoti Gedimino Senąją Pilį — Lietuvos Sostinę Vilnių!

O laikas bėga ir tų nuosirdžiuojamų lietuvių darbuotojų — užmirštų kareivių eiles retėja.

Bronius J Jakaitis.

Listen to the Yugoslav Radio Hour of PALANDECH'S TRAVEL BUREAU AND FOREIGN EXCHANGE Station WWAE, Every Sunday 1 to 2 536 S. Clark St., Chicago. — Har. 3006

RUGIAPIUTĖS LIETUVOJ VAIZDAS.

Senesni Laikai Chicagoje.

Atvažiavęs iš Lietuvos, būčiau dar per jaunas maištyti visuomeninius reikalus, o lietuviško jaunimo buvo labai mažai, kurie lietuvių rupinusi.

1899 m. Chicagoje buvo tik viena lietuviška parapija, šv. Jurgio, bet ir bažnyčia buvo dar nebaigta statyti.

Vietos lietuviai buvo daugiausia užsinteresavę tvėrimu pašalpinių draugijų, o jau buvo pradėta ir antra parapija arti 18 gatvės.

Pirmą kartą išgirdau lietuvių kalbant apie kokius tai „Šliuptionius“. Mat, čia jau buvo buta Dr. J. Šliupo ir, matomai, turėjęs nemalonių su savo „broliais lietuvininkais“.

1901 m. Jaunimas pradėjo šį tą veikti. Sutvėrėm vieng. kitą klubą ir jau pradėjom eiti į geresnę pažintį, sudarydami švaresnių išvažiavimų bei šokių.

„Bankierių“ buvo daug — visi saliuonikai ir bučeriai ėmė „grinorių“ pinigų jiems sutaupti

Kiek vėliau atsirado lietu-

vių tarpe visokių „stebukladarių“. Stebuklingai gydė visokias ligas; mokino visokių gudrybių ir kaip lengvai palikti turtingu.

Katalikų tarpe pasireiškė daug nemalonių su savo klebonais; kėlė riausias bažnyčiose ir padarė daug nemalonių visiems lietuviams.

Jaunimas vengė viešose vietose kalbėti lietuviškai. Priežastis — senesniųjų lietuvių nemandagus pasielgimas, būravimai saliuonuose ir gatvėse arba ir lietuviškuose parengimuose.

1907 m. Atvažiavo Mikas Petrauskas, sutraukė prie savęs daug jaunimo, prakalbino juos lietuviškai; išmokino gražių tautiškų dainų ir šokių. O ir senesnieji pradėjo susiprasti — apsisotojo saliuonuose ir kitur savo miškiniais balsais rėkauti.

Atvažiuodavo svečių ir iš Lietuvos, karts nuo karto parinkti aukų įvairiems reikalams — taip kaip ir šiais laikais, tik tuomet mažiau atvažiuodavo „misionierių“.

Buvo, tam tikrais laikais,

suorganizuota Chicagoje lietuvių tarpe daug visokių korporacijų ir bendrovių. Jos visos „labai gerai stovėjo“ — iki jų sėrai buvo išparduoti.

Nors dabar jau apsenom ir neturim tos energijos veikimui, kokią turėjom, bet galime ir turime jaustis laimingais ir didžiuotis, kad mes gyvenome tokiam laikotarpiu, kada Lietuva tapo Laisva ir Nepriklausoma Valstybe, ir Jos vėliava skaitos lygi visoje civilizuotose šalyse!

— J. M. Locaitis.

Kaunas. — Vasario 2 d. P-niai Smetonienėi pirmininkaujant, įvyko Lopšelio Draugijos susirinkimas, kuriame plačiai aptarti vykdomos kuklikio globos reikalai.

Lietuvos Menininkų Pasirodymai Užsieniuose

Lietuvos meno kultūra per dvidešimtį nepriklausomo gyvenimo metų pasiekė tokio lygio, jog menininkus įgalina su savo kuryba pasirodyti ir svetur, kitose valstybėse. Malonu pažymėti, kad mūsų menininkai dėl savo kuklumo sėdėję visą laiką namie, paskutiniu laiku vis dažniau ir dažniau daro iškilias užsienius, kur su lietuvišku menu supažindina svetimtaučius. Štai Lietuvos dailininkų sąjunga suruošė meno parodą Taline ir Rygoje. Dabar, girdėti, toji paroda kelsis į Stokholmą ir kitas Skandinavijos sostines. Mūsų operos dainininkai bei muzi-

kantai gastroliuoja Vienos, Pragos, Paryžiaus, Kopenhagos, Oslo, Stokholmo, Helsinkio, Talino, Rygos, Maskvos ir kitų Europos sostinių teatruose bei koncertuoja radiofonuose. Ir visur, reikia džiaugtis, turi gražų pasisekimą. Paskutiniu laiku mūsų menininkai pradeda „įsibrauti“ net į Šiaurės ir Pietų Amerikos žemynus. Štai jau tretį mėną kai Šiaurės Amerikos Jungt. Valstybėse su savo kuriniais važinėja skulptorius Petras Rimša. Naujorko milijonierių Mteropolitan operos teatre antrą sezoną sėkmingai dainuoja Ona Katkauskaitė. Tuo pačiu laiku Pietų Amerikoje garseja dailininkas Jonas Rimša.

Remkime Savo Spaudą

L. M. Norkus

South Side Alaus Distributorius
GERKIT TIK GERUS ALUS
AMBROSIA

ir
NECTAR

PADARYTUS
CHICAGOJE

L. M. NORKUS

Visi Geria ir Mėgsta AMBROSIA ALŲ, Bet, Prie to, Išdirbėjai Nusprendė Padirbti dar Geresnio Alaus, Kurį Užvardino NECTAR. Šis Alus Yra Pagamintas iš Importuotų Pirmos Rusies Produkto.

Urmo (Wholesale) Kainomis Pristato į Alines ir Kitas Įstaigas. Visuomet Kreipkitės Pas NORKU, Gausite greitą ir Teigą Patarnavimą.

2415 West 64th Street

Tel. HEMlock 6240

Chicago, Illinois.

Geriausio Linkėjimai Visiems Lietuviams

Lietuvos Nepriklausomybės 20 Metų

Sukaktuvių Proga

Hugh. B. Connelly

11-to Wardo Aldermanas

Balsuok Už

Richard J. Daley

Demokratų Kandidatą į Illinois Valstijos

Senatorius

Iš 9-to Distrikto

Pittsburgho Lietuvių Skyrius

Mūsų Kolonija Neatsiliko

Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas 20 metų atgal buvo drąsus žygis išvadavime savo tėvynės iš svetimo jungo. Šioj didelėj kovoj už laisvę dalyvavo ir Amerikos lietuviai; ypatingai sandariečiai, kurie patys dirbo ir kitus kvietė į talką.

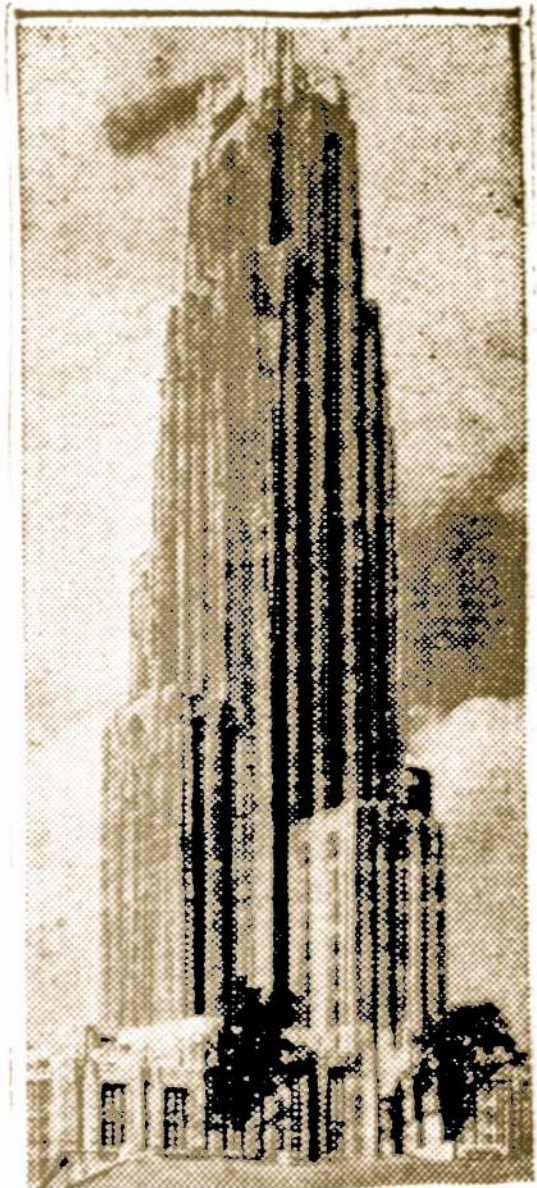

J. Virbickas

Susitvėrus Nepriklausomybės Fondui, Lietuvių Mokslo Draugija Pittsburghe paauskavo 500 dolerių, kitos kiek mažiau. Pradėjus rinkti milijoną parašų, kad Lietuva būtų pripažinta de jure, sandariečiai dirbo kartu su Romos katalikais ir jų kvota buvo pilnai išpildyta, nors komunistai bandė visomis priemonėmis tą darbą sutrukdyti.

Didžiulis Paradas Pittsburghe

Pagaliau, kai Šv. Valstijos pripažino Lietuvą de jure, koks didelis džiaugsmas kilo Amerikos lietuviuose! Pittsburghe buvo surengtas milžiniškas paradas, kuris užplukdė miesto gatves. Tą visą paradą tvarkė draugijų išrinktas komitetas. Pirmininku buvo J. Packevičia, jau miręs; pagalbininku A. Marčiukonis, sekretorium — J. Virbickas, išdininku K. Starvinskas, nariais: — S. Mackeliunas, F. Pikšris, jau miręs; F. Savickas, A. Vainorius, J. Pociunas, V. Gutauskas, kun. Vaišnoras, A. Palupis, E. Paurazas, jau miręs; V. Stačinskas, J. Rukas, J. K. Mažiukna, J. L. Senulis, A. Janulevičė, J. Pabaršius, S. Bakanas ir kiti, kurių nebegaliu atsiminti.

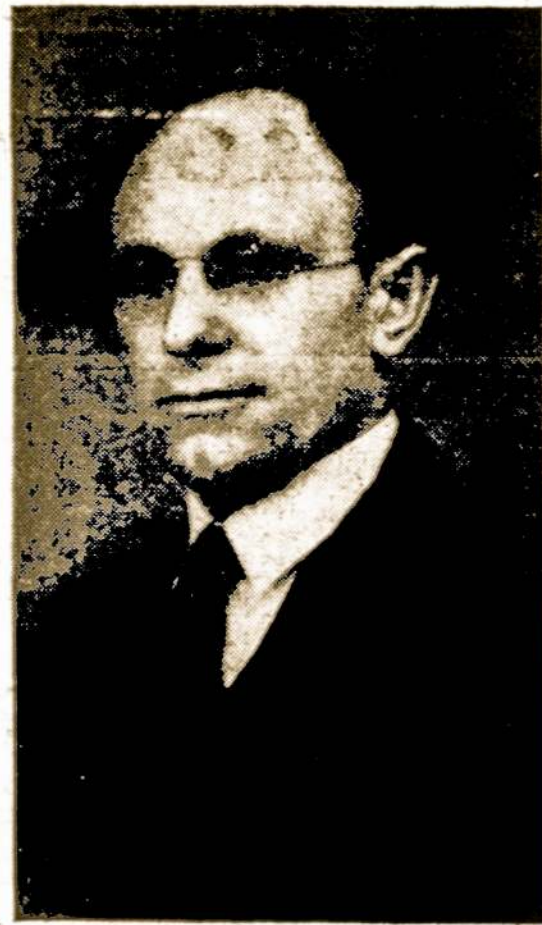
UNIVERSITY OF PITTSBURGH CATHEDRAL OF LEARNING
Šioj Mokslo Katedroj Telpa Pittsburgho Lietuvių Kambarys.

Remkime Savo Spaudą

Sandariečių Darbuotė

Iniciatyvą rengime Lietuvos nepriklausomybės šventės iškilnių paima sandariečiai bet pasikviečia ir kitas draugijas. Iš sandariečių šioj srity daugiausia pasidarbavo: J. Rukas, P. Pivarunas, L. Senulis, J. A. Katkus, J. Virbickas, P. Marmokas, F. Pikšris, E. Paurazas, F. Savickas, A. Vainorius, V. Gutauskas, B. Lapeika, J. Gilius, F. Gilius, V. Stačinskas, J. Petraitis, J. Grigaliunas, J. Mąskeliunas, J. Lazauskas, A. Žemaitis, F. Maisiejus, A. Akelaitytė (Dr. S. Naikelio žmona) O. Zambliauskienė, p-ni Rupšienė, p. Varašienė, A. Gilienė, p-ni Brazauskienė, p-ni Bucebičienė, p-ni Akelaitienė, p-ni Paurazienė, J. Jasevičienė, p. Benotaitienė, p. Kuizinienė, p. Balionienė, p. Petričienė, p. Krasauskienė, p. Laucaitienė, F. Radgis, V. Slančiauskas, J. Kuizinas, R. Pauskas ir kiti

Kas metai Pittsburghe įvyksta Lietuvos nepriklausomybės metinės šventės minėjimai. Vietiniai kalbėtojai būna: P. Pivarunas, J. K. Mažiukna, P. Dargis ir kiti. Iš toliau yra atsilankę: J. Liutas, J. O. Širvydas, dabar jau miręs, adv. N. Rastenis, Dr. S. Naikelis, M. Vaidyla, inž. P. Ziuris, K. S. Karpis, adv. F. Bagočius, pulk. J. Budrys.

P. Pivarunas

Komitetų Organizavimas ir Svečiai iš Lietuvos.

Paskelbus Lietuvos bonų pardavinėjimą, Pittsburghe tuojau susitvėrė komitetas iš šių ypatų: pirm. A. Marchukonis, sekr. J. Virbickas, fin. sekr. — J. Packevičia, išd. — K. Stravinskas, išdo globėjai — F. Pikšris ir C. Vaišnoras. Komitetas veikė gana pasėkmingai. Bonus pirkto ne tik pa vienii asmenys, bet ir draugijos. Ir ėia Pittsburgho lietuviavii savo kvotą pilnai išpildė.

Kai iš Lietuvos atvyko valstiečių-liaudininkų atstovai L. Natkevičius ir B. Žygelis, jiems buvo surengtas iškilmingas bankietas Lietuvių Mokslo Draugijos salėj. Tą bankietą surengė sandariečiai. Lietuvos reikalams buvo surinkta kelj šimtai dolerių ir parduota nemažai "Lietuvos Ukinko" šėrų.

Tai tiek mano atsiminimų iš prabėgusių 20 metų. Daug ko nebeįstengiu atsiminti, daug ką praleidau del stokos vietos. Bet gal kada nors dar teks sugrįžti prie neužbaigtos istorijos. — J. Virbickas.

Brazilijos Lietuvių Gyvenimas

Peštynės Suardė Vakarą

Sao Caetano miestely Lazio svet. praėjusj šešt., sausio 8 dieną įvyko parapijos ir kun. P. Ragažinsko "vyčių" vakaras. Publikos buvo nedaug ir ta pati žiovavo žiurėdama, kaip scenoje daskoma komedija "Iš meilės". Bet dėl to po vaidinimų "vyčiai" sužaliavo. Kilo tokios smarkios peštynės, kurioms numalšinti buvusios policijos nebeužteko, o buvo išsautka seguranca publica, kuri "didvyrių" išvežė net į Sao Bernardo. Sako, kad ir parapijos galvą išgelbėjus tik sutonas... Tarp nukentėjusių buvė ir nekaltų. "Lietuvis".

Kaunas. — Vasario 2 d. Kaune, dalyvaujant Valstybės prez. Vyriausybei ir diplomatams, atdaryta Italų Meno Paroda.

B. DIGRIS.

P. Digris yra daug pasidarbavęs Chicagos lietuvių tautinėj dirvoj. Karo metu jis tarnavo Amerikos armijoj, buvo A. L. T. Sandaros Centro valdybos nariu ir "Birutės" Choro pirmininku.

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

Lai šios sukaktuvės sustiprina visų lietuvių energiją ir pasiryžimą tęsti kovą netik už išlaikymą Nepriklausomybės, bet ir atvadavimų Lietuvos prarastų žemių su Sostine Vilnium.

BRONIUS J. JAKAITIS IR ŠEIMA

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

Linkiu Lietuvos kariams, šauliams ir visiems lietuviams daug energijos ir pasiryžimo netik ginti Lietuvos Nepriklausomybę, bet atvaduoti ir Lietuvos Sostinę Vilnių!

JOHN POCIUS

3313 So. Halsted Street Chicago, Ill.

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

Sveikinu Sandarą ir idėjos draugus, sulaukusius 20 metų nepriklausomos Lietuvos sukaktuvių. Nesididžiuokim nuveiktai darbai. Dirbom kas buvo galima savo gimtiniam kraštui—Lietuvai. Lietuva įvertins mūsų darbuotę.

STASYS MOCKUS.

Žinios iš Lietuvos

Iš Pavydo Kam Tekės Už Kito, Paleido Šuvi į Merginą

Paluobių km. Griškabudžio vals. gyventoja Petrė Martynaitytė draugavo su gretimo kaimo gyventoju Jonu Jurgelaitiu. Jurgelaitis norėjęs su Martynaityte susituokti, bet pasipainiojo kitas vaikas, Petras Klimaitis, kuris Martynaitytei už Jurgelaitį geriau patikęs ir ji su Klimaičiu susžadėjęs.

Klimaitis savo sužadėtinę, kamaroje, dažnai atlankydavęs. Jurgelaitis suplanavo ir buvusią savo mylimąją ir konkurentą užmušti.

Vieną naktį Klimaitis kamaroje su Martynaityte šnekučiavę, kamaros langą uždengę pakabintu sijonu. Bešnekučiuojant už lango suskambėjo revolverio šuviai ir viena kulka, perlindus sijoną, pataikė Martynaitytei į ranką aukščiau alkunės.

Policija išaiškino, kad tą pasikėsiniimą darė keršto sumetimais Jonas Jurgelaitis, kuris porą šuvių paleidęs į kamara ir pabėgęs.

Jurgelaitis patrauktas tieson ir apygardos teismo pripažintas kaltu kėsinusis nužudyti ir nubaustas ketveriais metais sunk. darbų kalėjimo.

Remkime Savo Spaudą

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

Sveikinu Lietuvą Jos 20 Metų Nepriklausomybės Proga. Taipgi linkiu daug ištvermės ir pasiryžimo netik išlaikyti Lietuvą nepriklausomą per amžius ateity, bet ir atvaduoti jos seną sostinę Vilnių.

TEISĖJAS JOHN T. ZURIS

Sveiki, Ir Valio Nepriklausoma Lietuva

Prieš du metus gyvendamas Lietuvoje, džiaugiaus Jos nepriklausomu gyvenimu ir gražia pažangos kuryba. Šiandien švenčiant Dvidešimtj Nepriklausomo gyvenimo metu, tegaliu siųsti iš tolimo Amerikos krašto savo nuoširdų sveikinimą, tiems kurie kovojo už Nepriklausomybę, ir kurie šiandien budi tėvynės sargyboje, ir tiems kurie darbuojasi tautiniame bei kulturiniame darbe.

Šj šventė tesuteikia Jums pasiryžimo ir stiprybės amžinai taip budėti ir veikti tėvynės sargyboje ir sėkmingai atvaduoti senąją sostinę Vilnių.

BR. GEDIMINAS

5408 So. Kostner Ave. Chicago, Ill.

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

Linkiu daug energijos ir pasiryžimo Lietuvos kariams, šauliams ir visiems kovotojams už Lietuvos laisvę— netik ją apginti, bet ir atvaduoti Lietuvos seną Sostinę Vilnių!

DO DROP INN

PAUL GURSKAS, Sav.

3300 So. Halsted Street Chicago, Ill.

Lai Gyvuoja Laisva

Ir Nepriklausoma

Lietuva

ADV. PAUL ADOMAITIS

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

Linkim, kad 20 metų Lietuvos Nepriklausomybės šventė būtų ir Vilniaus atvadavimo švente.

Builders' Supply

M. ZOLP, Sav.

3562 So. Halsted Street Chicago, Ill.

Sukurimas Naujo Gyvenimo

20 METŲ LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS IR AMERIKOS LIETUVIAI

I.

Lietuvių Emigracija Amerikon

Kada pirmieji lietuviai iš Lietuvos iškeliavo Amerikon, niekas nežino, nes tada išėvių nieka neregistravo. Tik Lietuvos istorikas Simonas Daukantas mini, kad pabaigoj XVII šimtmečio tulas skaitlius augštaičių ir žemaičių. Inflan-tijos kunigaikščio Jokubo lėšomis iškeliavo Amerikon ir apsisoto saloje, kur dabar yra Amerikos valstybė Guadalu-pa. Tai buvo bėgliai lietu-vois nuoteronai, bėgė iš Lietu-vois nuo katalikų persekiojimų. Kitokių žinių apie tuos Lietu-vois išėvius neliko.

Apie pusę XVIII šimtmečio prasidėjo lietuvių išėvibė Bra-zilijon. Ten keliavo daugiau-sia Lietuvos žydai, o su tais vykdavo ir neskaityti bure-liai krikščionių. Ir apie šituos išėvius kitokių žinių neliko, nes jie išėvijoj apsigyvenė tarpe svetimųjų turėjo išnykti. Vėlesniais laikais Argentinon iškeliavę Andrius Vištelis, ir ten rado įsigyvenusių lietuvių, su kuriais kad ir nelengvai, galėjo susikalbėti lietuviškai. Tokiu būdu lietuvių emigraci-ja Amerikon prasidėjo pir-miausiai pietinin kontinento kraštan.

Šiaurinėm Amerikos dalin, tai yra į Suvienytas Valstijas Lietuvos išėviai pradėjo ke-liauti jau XIX šimtmetyje, bet ir čia apie pirmuosius Lietuvos išėvius, kas, kada ir kaip iš Lietuvos iškeliavo, kada ir kur Suvienytose Valstijose apsigyveno, žinių nėra, nes tais laikais ir čia nebuvo atėvių registracijos; laivas atpaukęs prie kranto ir atėviai laivą apleidę galėjo eiti kur išma-nė; niekas nesirupino. Tokio-se apytovose ir pirmiesiems Lietuvos išėviams teko atvyk-ti į Amerikos Suvienytas Valstijas, kur juos laukė didelis vargas ir sunkaus gyvenimo aplinkybės.

II

Didžiosios Emigracijos Pradžia.

Didžioji lietuvių emigracija šiaurinėm Amerikon prasidėjo pusėj XIX šimtmečio. Tos emigracijos priežastis buvo kele-tas, kurių svarbesnėmis buvo dėl 1860 m. panaikinimo bau-džiavo atsiradęs perviršius liuo-sų žmonių, ir 1867—1868 m. Lietuvoj siautęs badas. Bet svarbiausiu buvo tai 1863 m. nenusisekęs lenkų sukilimas, kuriame dalyvavo ir daugybė lietuvių. Sukilimui nenusise-kus, sukilimo dalyviams prisi-ėjo bėgti į užrubežius nuo juos siekusių Rusijos valdžios rankos. Tada ir lietuviai, da-lyvavę sukilime, kas galėjo, bėgo į Vokietiją ar Prancuzi-ją, o iš ten nežinomais keliais vyko į šiaurinę Ameriką. Vė-liau Lietuvą valdžiusiai Rusi-jai įgvinđinant priverstiną kareiviavimą, didžiuma Lietu-vois vyrų nenorėjusių tarnauti, keliavo irgi šiaurinėm Ameri-kon. Taip ir susikūrė lietuvių milžiniška emigracija Ameri-kon.

Kelionė Amerikon tada bu-vo neapsakomai varginga, ypa-

tingai per Atlanto vandenyną, kurio perplaukimui buriniais (žėgliniais) laivais kelionė trukdavo nuo 3 iki 7 mėnesių. Jei pavyko laivui plaukti pa-vėju, kelionė baigdavos grei-čiau, bet jei prisiėjo plaukti prieš vėją, ar vėjui pučiant į šoną, tada kelionė ilgėjo. Dėl kelionės ilgumo dažnai ant laivo išbaigdavo geriamas van duo ir maistas, tada kelei-viams teko mirti badu. Taip ir žudavo kelionėje Amerikon kelevė išėviai, pražuvo nema-žai ir pirmųjų Lietuvos išėvių. J. Kazlauskas iš Liubavo vals-čiaus, sekančiais metais savo sunui rašė apie savo kelionę, kuri per Atlantą užtruko 7 mėnesius ir tris dienas, ir pa-žymėjo, kad iš 20 kelevių, pritrukus maisto, 13 žmonių mirė badu. Jis laišką baigė: "Dieve neduok tokios baisios kelionės ir aršiausiam mano neprieteliui".

III

Pirmieji Lietuvos Išėviai

Amerikon iš Lietuvos keliau-ti pradėjo pirmiausia suval-kiečiai: nuo Alytaus, Kalvari-jos, Marijampolės, Vilkaviškio ir tt. Kauniečiai ir Vilniečiai į Ameriką keliauti pradėjo vė-liau. Pirmieji Lietuvos išėviai atkelavę į New Yorką, kuris tada buvo dar tik menkutas miestukas, vargo didelį vargą pasieniuose ir patvoriuose, kol juos užkalbino lietuviškai pora žydų, netoli laivų stote-lės turėjusių mažmožių par-duotuvėles. Žydai juos parsive-dė davė prieglaudą savo tvarte. Kol turėjo pinigų, už tuos pirkosi sau maisto pas tuos pačius žydus, o pinigams išsibaigus ejo į gatves elgetau-ti. Per dieną iš praeivių gavę kelis centus, vakare už tuos pinigus nusipirkę maisto, visi juo dalinosi. Taip jie var-go kol iš kaimo atvažiavo uki-ninkas jieskodamas darbinin-kų savo ukės darbams. Lietu-vois su ukininku išvažiavo į kaimą dirbti, bet neilgai dir-bo; silpnas valgis, darbe sku-binimo sistema, gramozdiški padarai ir paties šeimninoko šiurkštus kalbos tonas, juos privertė mesti darbą ir grįžti į tą patį žydų tvartą, kuriame rado jau daugiau iš Lietuvos atkeliavusių savo tautiečių. Ir vėl tas pats vargas, tas pats gatvės elgetavimas.

Bevargstant pirmutinį gy-venimą, atvažiavo iš Pennsil-vanijos valstijos geležinkelio kompanijos agentas jieskoda-mas darbininkų geležinkelio tiesimo darbams. Lietuviai visi su agentu išvažiavo į Penn-sylvanijos valstiją, ir ten iš darbų prie geležinkelio, pas-klido į miestelius, kur buvo anglų kasyklos, o tuose apsi-gyvenę kurė lietuvių koloni-ja, kurios, besidauginant Lie-tuvos atėviams, išaugo į didė-les kolonijas, kuriose paskui tvėrėsi lietuvių draugijos, pa-rapijos, statėsi bažnyčios ir parapijų mokyklos, kurėsi lie-tuvių pramonų centrai, stei-gėsi spaustuvės ir dygo laik-raščiai, kurie išėvijoj lietuvių gyvenime sulosė didelę kultu-rišką rolę.

Ačiu žemės reformai Lietu-vois, apie 72,000 žmonių gavo progos tapti savystoviais uki-ninkais.

SANDAROS MOTERIŲ KLIUBAS SOUTH BOSTONE

Sėdi iš kairės į dešinę: Mrs. Ivas, prot. rašt.; Mrs. Stasiulis, išdininkė; Mrs. Sungaila, pirminkė; Mrs. Kavaliauskas, fin. rašt.; Mrs. Kropas, vice-pirm. Antroj eilėj stovi iš kairės į dešinę: Mrs. Apšiega, Mrs. Stankus, Mrs. Zokas, Mrs. Pirminis, Mrs. Lušys

Pirmoji Lietuviška Kolonija Pensylvanijoj

Lietuvių Kulturiško Gyvenimo Pradžia

Pirmutinę lietuvių kolonija Pensylvanijos valstijoj susi-kūrė miestelyje Shamokin 1869 m. ten apsigyvenus K. Naruševičiui, V. Naujaliui, M. Navickiui, J. Černiui, S. Ragai-šiui ir A. Šeštakauskiui. Tai buvo pirmutinė kolonija Penn-sylvanijoj. Naujoj Anglijoj gi kolonijos susikūrė vėliau, ku met vilniečiai nuo New Yorko per kaimus ejo pas ukininkus bernaudenti ir apsipažinę su aplinkybėmis, emė spiestis miestuose. Kauniečių emigraci-ja prasidėjus jau buvo atviri keliai į vakarus, Chicagos link, tad Kauno pusės lietuviai keliavo į Chicagos apylinkes ten steigė savo kolonijas arba kaip paskui juos pajaukdami dzukai ir kapsai sakydavo, "Kauno gubernės."

Kulturiškas Amerikos lietu-vių gyvenimas vystėsi labai sunkiai. Lietuviai patys, kaip šimtmečių nuvarginti kaimie-čiai be jokios apšvietos, neži-nojo kuom jie buvo, todėl jie save ir vadino tik "paliokais" arba "katalikais iš polsčios." Todėl lenkus nuo savęs jie ne-mokėjo atskirti, ir su tais il-kais bendras draugijas ir pa-rapijas, bile tik katalikiškas. Nestebėtina tad, kad lietuviai sukūrė net ir tokias draugijas kaip pav. Hazletown'e (1876

m.) "Towarzystwo Polskiej Bratnej Pomocy Świętego Jer-zego Patrona Litwy," Phila-delphijoj (1894 m.) "Towar-zystwo Synow Litwy" ir pa-našias kitur. Nors tokias drau-gijas sudarė tik vienį lietuviu be lenkų talkos, tačiau jų konstitucijos rašyta arba vien lenkiškai, arba lenkiškai ir Tautybės atžvilgiu išėvijoj lietuviškai; susirinkimuose kal-lietuviai gludėjo gilioje tam-

Lai Gyvuoja Laisva, Nepriklausoma Lietuva!

Dirbė ir kovoję už Lietuvos Nepriklausomybę mes dabar džiaugiamės bendru laimėjimu ir sveikiname savo tėvų šalį, sulaukusią 20 metų nepriklausomo gyvenimo.

A. L. T. Sandaros 25 Kuopos Valdyba

CHICAGO, ILLINOIS

- F. Bastis—pirmininkas
- J. Aleksa—vice-pirmin.
- J. Gulbinienė—vice-pirmin.
- Dr. A. Narmontas—sekretorius
- E. Mikulskienė—išdininkė.

Vardan Tos Lietuvos, Vienybė Težydi!

Svenčiant Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukaktuves, tebuna man leista pasveikinti visus tuos, kurie pirmutiniai pakėlė tautinio atgimimo obalsį ir tuos, kurie sunkiu darbu ir pasiaukavimu iš-kovojo Lietuvai taip brangią laisvę.

Amerikos lietuviai gali džiaugtis savo atliktu darbu ir bendru laimėjimu. Lietuvos vaikai jau nebėra kieno nors vergais, bet laisvi žmonės, su pasitikėjimu ir viltim žiurinti į ateitį.

ADV. CHARLES P. KAL

Valstijos Prokuro Padėjėjas

CHICAGO, ILL.

soje, nes lenkai juos buvo iti-kinę, kad tarp lietuviu ir len-ko nėra jokio skirtumo, bile tik katalikai. Lietuviams to ir užteko. Todėl ir buvęs Mas-kvos universiteto studentas Jo-nas Šliupas kada atvykęs čia prisizijūrėjo taj lietuvių-lenkų bičiulystei, 1884 m. "Aušroje" skundėsi ir piktinosi Amerikos lietuvių tamsumu.

Tautišką Amerikos lietuvių susipratimą pradėjo gaivinti tas pats Jonas Šliupas, kuris kol pasiekė medicinos mokslo galą, gyveno labai vargingą gyvenimą. Gyvenęs šiaip ir taip, apsisotojės New Yorke 1886 m. emė leisti lietuvišką

laikraštį "Lietuwiszskasis Bal-kinę, kad tarp lietuviu ir len-ko nėra jokio skirtumo, bile tik katalikai. Lietuviams to ir užteko. Todėl ir buvęs Mas-kvos universiteto studentas Jo-nas Šliupas kada atvykęs čia prisizijūrėjo taj lietuvių-lenkų bičiulystei, 1884 m. "Aušroje" skundėsi ir piktinosi Amerikos lietuvių tamsumu.

Tautišką Amerikos lietuvių susipratimą pradėjo gaivinti tas pats Jonas Šliupas, kuris kol pasiekė medicinos mokslo galą, gyveno labai vargingą gyvenimą. Gyvenęs šiaip ir taip, apsisotojės New Yorke 1886 m. emė leisti lietuvišką

V. Jokubynas.

Lai Gyvuoja Laisva, Nepriklausoma Lietuva!

Su džiaugsmu širdyje sveikinu Lietuvos Respubliką 20 metų nepriklausomybės sukaktuvių proga.

ROOKIE'S TAVERN

A. GUDAITIS, Sav.

3321 So. Lituanica Ave.

Chicago, Ill.

Iš Praeities Tavo Sunų Te Stiprybę Semia!

Lai bus lemta ir mums pasveikinti Lietuvą nepriklausomybės 20 metų proga ir palinkėti ilgiausių metų nepriklausomo gyvenimo.

Tumavičiai ir Šeima

JAMAICA PLAIN, MASS.

Lai Gyvuoja Laisva ir Nepriklausoma Lietuva!

Daug Drąsos ir Pasiryžimo Kovotojams Linki

R. MAZILIAUSKIENE

3257 So. Union Ave.

Chicago, Ill.

švėsdamį šias 20-tas Lietuvos Nepriklausomybės

Sukaktuves, nusistatykim, kad švenčiant 25-tas

butų atvaduota ir visos kitos Lietuvos žemės

su Sostine Vilnium!

BILL'S TAVERN

I R

JUCUS SISTERS RESTAURANT

3241 So. Halsted Street

Chicago, Ill.

So. Bostono Lietuviai

Apie Lietuvos Valdymo Formą.

ALT. Sandara ir Gruodžio 17 Dienos Perversmas.

Kadangi "Sandara" išleidžia specialj numerj, paminėjimj Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukaktuvių, tai mums nėra gėdos pasisakyti, kas mes esam ir ką mes, kaip sandariečiai, esam atlikę Lietuvai.

ALT. Sandara susitvėrė ne tam, kad valdytj Ameriką. Ji užgimė, kad padėti Lietuvai. Jos programa atitiko valstiečių-liaudininkų principams ir demokratinei idejai. Mes tikėjome, jog tie keliai atitiks ir Lietuvai. Likimas nulėmė kitaip.

Nepaisant kiek sandariečiai ir liaudininkai nesistengė sergėti demokratine Lietuvą, ji buvo atiduota valdyti tautininkams. 1926 metų, Gruodžio 17 dienos perversmas buvo surengtas Voldemaro ir krikščionių-demokratų. Ši koalicionija atidavė prezidentystę Smetonai.

Kaltinti vien tautininkus už perversmą negalima. Jie buvo per silpni, nes seime turėjo vos tris atstovus. Katalikajiemis pagelbėjo, nes katalikams skaudėjo dantis, kad Grinius buvo visų mylimas ir tikras demokratas.

Kada liaudininkų valdžios pareikalavo rezignuoti, jie kaip geri sportai ir nenordami civilio karo, tą padarė. Vidujiniai; Kjvirčiai Atslugo.

Sandariečiai, kurie buvo viską pašventę Lietuvai, kurie per savo kuopas ir kitokias organizacijas darbovosi senai tėvynei, buvo nustebinti perversmu ir pasidalino nuomonėmis. Kilo ginčiai del Lietuvos reikalų ir valdymo formos. Tik užėjusi depresija ir naminės bėdos atvėsino mus nuo tų ginčių ir sandariečiai su kita tautine grupe vėl pradėjo susikalbėti ir dirbti bendrai.

Lietuvos mes neįmokysim gyvendami Amerikoje. Europoj demokratija yra siaura, o mūsų plati. Lietuva gi taisė ir taiso savo valdymo formą.

Kai aš sakau, kad sandariečiai nemažai dirbo Lietuvos labui, tai aš nenoriu tūmi nuneigti kitų pažiūrų žmonių nuopelnus. Bet nemažai buvo ir tokių, kurie ardė ra lietuvišką darbą.

Piktliėziuvavimas Vietoj Teisingumo.

Aš niekad nepamiršiu, kaip tuli artimo meilės globėjai, katalikų vadai, nuolat skleidė pagiežos ir keršto nuodus. Pereitais metais, liepos mėnesy, Bostone "Darbininkas" paskelbė, kad sandariečiai esą Lietuvos priešai del to, kad jie boikotavę kunigų darbus. Bet aš norėčiau paklausti — ar jus, ponai, surengt nors vieną parada, demonstraciją Lietuvos naudaj be sandariečių? Aš sakau, kad ne!

Tie paskelbė tikiybinių reikalų tvarkytojai skirsto lietuvius į bedievius, šjaudinius katalikus ir kitokius. Jie pina sau laurų vainikus už nuyekrus darbus, mums gi bando suteiktj pašaipą. Bet, broliai katalikai, neužmirškite, kad mes kantriai tylėjom, kai mu-

sų draugų valdžia Lietuvoj buvo nuversta su jūsų pagelba. Bet toka tylėjimas nebus užmirštas!

Ko truksta jums? Jūsų interesaj ir kunigija yra aprupinta. Kodėl taip triukšmaujat? Ar norit kito perversmo? Jūsų federacijos nerimavimas parodo, kad jums truksta savivarbos ir sveikos nuovokos. Tų dalykų galite pasimokinti iš sandariečių.

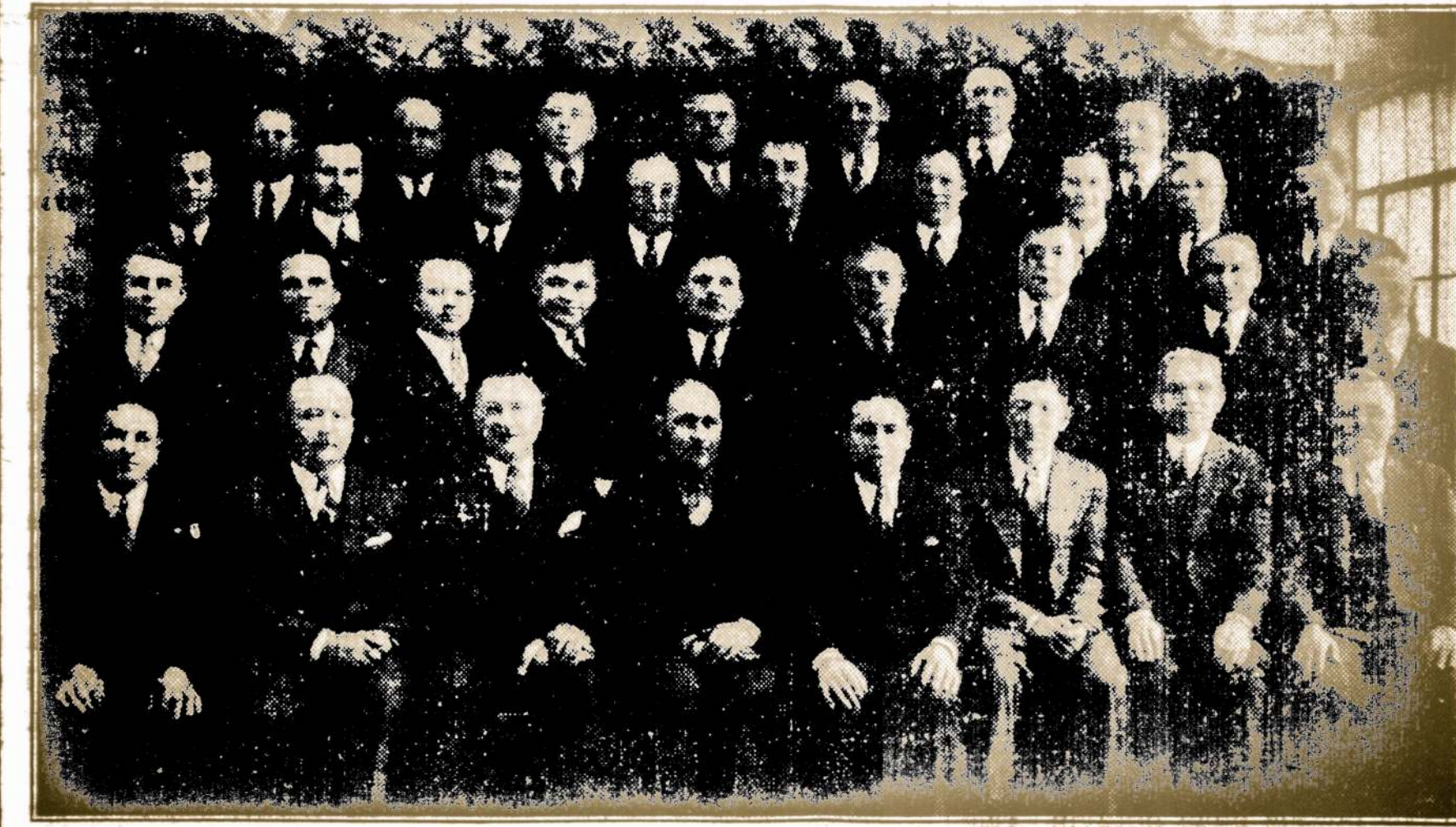
Taigi, minėdami savo gimtinės nepriklausomybės šventę bukime pavyzdingais lietuviais ir ateity gelbėkim Lietuvai išlaikyti savo laisvę ir atvaduoti Vilnij. — S. Mockus.

Atgimusiai Lietuvai

Jau suėjo 20 metų, kaip Lietuvą nepriklausoma valstybė. Vasario 16 d. 1918 metais Lietuvos Taryba Vilniuje paskelbė visam pasauliui, kad Lietuva yra laisva ir nepriklausoma. Dalis pasirašusių tą deklaraciją jau mirė ir nėsulaukė dvidešimties metų jubiliejaus.

Tuo pačiu ir Amerikos lietuvių tarpe įsiubavo milžiniškas judėjimas atstatyti Lietuvą. New Yorke suvažiavo 1,100 delegatų į istorinį seimą pagelbėti Lietuvai. Užsibaigus tam seimui, prasidėjo platus darbas rinkime aukų, pardavinėjime bonų ir vedime propogandos. Reikėjo rengti mitingus, demonstracijas ir visais budais garsinti Lietuvą.

Vėliau, Amerikos lietuviai dalyvavo ir Klaipėdos atvadavime, sįsūdami aukas ir per savo atstovus A. Ivą, žuvusį lakuną S. Danių ir kitus Lietuvą džiaugėsi atgavusj; Klaipėdą; džiaugėsi ir Amerikos lietuviai. Bet visa lietuvių tauta liudėjo ir liūdį netekusį

Iš kairės į dešinę sėdi: V. Kirmeliavičius, fin. rašt.; L. Stasiulis, vice-pirm.; P. Jankus, pirm.; S. Jokubauskas, prot. rašt.; K. Adomkevičius, izdininkas; K. Vileišis, K. Pratas, J. Mikalionis. Antroj eilėj iš kairės į dešinę stovi: P. Arentas, J. Lekys, S. Kontautas, P. Apšega, S. Naudziunas, J. Klimas, S. Mockus, J. Kruopas, F. Keisleris. Trečioj eilėj iš kairės į dešinę: S. Budvitis, J. Kirmeliavičius, A. Yuga, J. Jasionis, V. Pupaleigis, F. Janulevičius, A. Juodgudis, V. Balčiunas, S. Peckauskas. Ketvirtoj eilėj iš kairės į dešinę: K. Barisas, A. Budris, J. Mažukaitis, P. Kinzeika, K. Sungaila, P. Plevokas, P. Jokubėnas.

Vilniaus.

Kas metai Amerikos lietuviai gausiai aplanko savo gimtinę šalį, pamatyti savo gimines ir pasidžiaugti Lietuvos progresu. Sugrįžę jie su malonumu išdėsto savo išpuzdžius. Amerikos lietuvių spauda daug gelbėjo Lietuvai jos kovose už nepriklausomybę. Suglaudus viską, mes galime pasidžiaugti pastarųjų 20 metų įvykiais, nes vyriausias mūsų troškimas išsipildė — Lietuva yra nepriklausoma valstybė. — S. Mockus.

VILNIUJE LIETUVIS NEGALI PIRKTI ŽEMĖS.

"Vilniaus Žodis" praneša, kad Navikų kaimo, Dukšto valsčiaus, gyventojas, lietuvis ukininkas Peculevičius, norėjo nusipirkti sklypą žemės. Kadangi žemei pirkti reikia gauti vaivadijos leidimas, tai

Peculevičius kreipėsi į vaivadiją prašydamas tokio leidimo. Tačiau Peculevičius šiomis dienomis gavo iš vaivadijos raštą, kuriame pranešama,

Remkime Savo Spaudą

Lai Gyvuoja Laisva, Nepriklausoma Lietuva!

20 metų Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuvių proga, sveikinu Lietuvą ir jos kariuomenės bei civilius lakunus.

Lakunas Juozas Krivis

Tegul Meilė Lietuvos Dega Musų Širdyse!

Minėdami 20 metų Lietuvos Nepriklausomybės Sukaktuves, mes sveikinam savo brolius anoj pusėj vandenyno; sveikinam visą išeiviją ir mūsų tautinės organizacijos narius.

Bendrai iškovoję savo tėvynei laisvę, bendrai ją ir sergėkim!

A. L. T. Sandaros 7 Kuopa
SO. BOSTON, MASS.

Lai Gyvuoja Laisva, Nepriklausoma Lietuva!

Sveikiname lietuvių tautą, dvidešimts metų atgal paskelbusią ir iškovojusią sau nepriklausomybę!

A. L. T. Sandaros 40 Kuopa
WEST LYNN, MASS.

JUMORAS

Visai Įtikinantis Dalykas

Teisėjas: — Kaip Tamsta gali įrodyti, kad važiavaj motocikliu ne per greitai?

Kaltinamasis: — Pone teisėjau, su manim kartu važiauvo mano žmona ir mudu važiavom pas uošvę.

Kova Su Triukšmu

Susierzinęs žmogus skambina durų skambutį. Buto šeimininkas atidaro duris.

—Jei Tamsta savo radijo lengviau nenustatysi ir taip įkyriai leisi, tai aš skųsiuos policijai,—taria ateivis.

—Jei Tamstai mano radijas nepatinka, Tamsta gali

kraustyti į kitą gatvės pusę,—atsako muzikos mėgėjas.

—Taip, taip, aš kaip tik kitoje pusėje gatvės ir gyvenu,—priduria suerzintas ateivis.

SEPTYNI MOTERS AMZIAI

Ar žinote moters septynius amžius? — paklausė viena italė vieną anglų rašytoją.

—1. Kudikis, 2. maža mergaitė, 3. mergaitė, 4. jauna moteris, 5. jauna moteris, 6. jauna moteris, 7. jauna moteris...

—Jūs esate išmintingas vyras ir didelis rašytojas!—atsakė italė.

Sveikinu Lietuvį Tautą Iškilmingose 20

Metų Nepriklausomybės Sukaktuvėse.

Tegul Toji Šventė Paskatina Mus Dirbti.

Ir Toliau Savo Tautos Ir Tėvynės Gerovei

Bei Ateičiai!

Laisvę Pažinę Vergais Nebusime!

Mykolas Narvidas

2424 W. 69th Street

Chicago, Ill

CHICAGO, ILLINOIS

Iš Praeties Tavo Sunus Te Stiprybę Semia!

Švėsdami 20 metų Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuves, mes sveikinam garbingą mūsų tėvų šalį ir Amerikos Lietuvius, gelbėjusius jai nusikratyti svetimo jungo.

So. Bostono Sandaros Moteriu Kliubas

Griauti Yra Lengva Bet Ne - Statyti

Keletas Atsiminimų Iš So.
Bostono

Kuri grupė Amerikos lietuvių tarpe daugiausia dirbo, kad pagelbėti Lietuvai iškovoti nepriklausomybę? Nesidomimas visos išeivijos, aš su stosiu prie Bostono, kur įvyko visokių nuotykių bėgyje kelių dešimtų metų.

Kai drąsus Lietuvos vyrai paskelbė savo krašto nepriklausomybę, mes tautinio nusistatymo Bostono lietuviai, daugiausia sandariečiai, tuojau stojome į darbą, kad suteikti Lietuvai visokios paramos. Mes rengėme sueigas, rinkome aukas ir siuntėme jas į Lietuvą; rašėme visokias rezolucijas Amerikos valdžiai, prašydami, kad ji pripažintų Lietuvą.

Amerikos valdžia buvo paskyrus vieną dieną rinktį aukas karo nuteriotai Lietuvai. Mes sukrotome organizuotis. Vyrai, moterys ir vaikai, nepaisydami į šaltą ir lietingą dieną visose miesto dalyse rinkome pašalpą ir kai atėjo vakaras suplaukė visi į Lietuvos svetainę suskaičyti pinigais. Vėliau tie pinigai buvo perduoti Amerikos Raudonajam Kryžiui, kuris persiuntė juos į Lietuvą.

Mes rinkome parašus ir pa siuntėm juos Washingtonan su prašymu, kad Amerikos valdžia pripažintų Lietuvą; raginom kitus ir patys pirkom Lietuvos bonus. Turtingesni lietuviai klojo šimtinės, kiti dėjo penkines, kaip auką ant tėvynės aukuro.

Dabar, minėdami Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukaktuves, mes nesigailim, kad tą viską dirbom ir teikėm paramą savo tėvų kraštui. Aš pilnai tikiu, kad ir ateity, jei būtų reikalus, Amerikos lietuviai sandariečiai vėl ištis pa Reikia dar priminti, jog ir mūsų laikraštis "Sandara" daugiausia rašė ir ragino lievius gelbėti savo gimtą šalį. Jis nepaisė apie save ir kartais pati turėdavo didelių nuostolių.

Amerikos Lietuviai Socialistai

Akyvaizdoj besikuriančios Lietuvos, mūsų socialistai; eidavo atbuli, kaip vėžiai. Kai budavo kokios jų prakalbos, aš dažnai atsilankydavau ir užgirdėdavau visokių šmeižtų. Labiausiai tuomi pasizymėjo "Keleivio" redaktorius Michel sonas. Vieną kartą Lietuvos Ukėsų Draugija rengė prakalbas ir pakvietė kalbėti Michel soną. Tas vyrukas kai pradėjo dergti Lietuvą, tai klausytojų tarpe kilo protestai ir reikalavimai, kad jis sustotų. Po šito incidento minėta draugija nutarė Michelsono daugiau nebekviesti.

Kaj Lietuvoj buvo demokratinė valdžia, tai mūsų socialistai visai ją niekino ir diskreditavo. Dabar jie sakosi einą gelbėti demokratijos, kuri patys pirmiau griovė.

Kitas triukšmingas elementas — komunistai.

Apie juos netenka daug kalbėti, nes visų protaujanti Amerikos lietuviai žino, kad komunistai tarnauja Sovietų Rusijai, Lietuvos nepriklausomybę buvo priešingi. Jų vadai: Andriulis, Bimba, Prusei

ka ir Mizara valdo komunistus kaip Musolini italus ir verčia juos akla klausyti Maskvos.

Sykį į So. Bostoną buvo atvykęs keikunas Bimba. Atidarant prakalbas scenon išlindo keletas komunistų ir pradėjo gultu traukti rusišką himną. Paskiau atsistojo Bimba ir pradėjo šmeižti Lietuvą, o Rusiją girti. Panašių dalykų buvo užtektinai ir kitose kolonijose.

Bet nepaisant jų triukšmavimo, Lietuva nugalėjo visas kliūtis ir tapo nepriklausoma valstybe.

— Jonas L. Kasmauskas.

Atsiminimai

J. M. Locaitis

Atvažiavau Amerikon ir į Chicago 1899 m. Dar buvau jaunas, vos 16 metų amžiaus. Čia, kaip ir visiems kitiems, reikėjo sunkiai dirbti už mažą atlyginimą.

Lankiau vakarines mokyklas net per šešias žiemas. Man greit pavyko pramokti anglų kalbos. Visados mėgau dainą, už tai jau 1900 metais pradėjau dainuoti choruose ir lošiau daug kartų skirtinguose veikaluose.

1907 m. baigiau viešą mokyklą ir priklausiau Y. M. C. A. ir čia vakarais lankiau pri vatinę mokyklą. 1908 metais dainavau ir lošiau prie Miko Petrausko, "Kaminakrėty — Pranulio rolė. Tais pačiais metais išvažiavau į Valparaiso, Ind. Ten įstojau į mokyklą ir 1910 metų pabaigoj baigiau komercijos kursą — Knygvedystę.

Išsibaigus mano finansams, ir vėl reikėjo jieskoti darbotoliau mokytis negalėjau. Gavau darbą gražioje Quaker Oats Co. raštinėje, prie Michigan ir Jockson Blvd., Chicagoj, kur išdirbau pusantų metų.

1911 metais mokytojau suaugusių Lietuvos vakarinę mokyklą, 18-ta ir Union gatvių, bažnytinę mokyklą. Čia tai turėjau labai geras pasekmes ir padariau neblogą įspūdį ant visų savo mokinių, kurių turėjau apie 80.

Dar budamas Valparaiso mokykloje, priklausiau prie taip vadinamo "Keliajancio Kvarteto", po vadovyste Vinco Graičiaus. Gaudavom pakvietimus iš kitų miestų ir važiuodavom į jų parengimus su dainomis ir prakalbomis.

1912 metais stojau savaime į biznį ir reikėjo jau pradėti rupintis daugiau savo asmeniniais reikalais. Bet niekadoms neatsisakiau prisidėti prie lietuviško veikimo. Nuo 1900 iki 1928 metų, suorganizuavau arba daug pri-

PASTABOS

Tik Trys Nuosimčiai
Mokančių Rašyti!

Viena amerikietė, "social worker" lankydavosi tarpe lietuvių Chicagoje. Savo reportę, rašytam 1910 metais, liepos mėnesy, ji tikrino, jog tik trečias nuosimtis lietuvių temoka rašyti ir skaityti. Del to esą lietuvių laikraščiai spausdinami didelėm raidėm, kaip vaikų abėcėlė.

Toki statistika, žinoma, nebuvo teisinga. Moteriai, kuri lankydavo tik kaikurias šeimynas, ir nemokėjo lietuviškai, sunku buvo patirti kiek tais laikais buvo lietuvių "rašte mokyktų."

Pirmiau Lietuvos Moterys
Neidavo į Prakalbas

Apie keturias dešimtis metų atgal, kai po lietuvių kolonijas pradėjo važinėti prakalbininkai, tai į prakalbas lankydavosi vien tik vyrai. Moterims buvo uždarytos durys. Jos turėjo sėdėti namie ir prižiūrėti virtuvę.

Bet laikui bėgant, šis suvaržymas išnyko ir moterys ne tik pradėjo lankyti mitingus, bet pačios ėmė kalbėti juose.

V. K. Račkauskas Apie Ilgesį
Tėvynės

V. K. Račkauskas buvo ne tik visuomenės veikėjas, bet taip pat rašytojas ir poetas. Savo eilėse, rašytuose 1910 metais jis taip maldauja savo tėvynės:

"Sugrįžk man, brangioji!.. Vienai valandėlei! Daugiau aš netrokštu: Iš džiaugsmo daugybės, Kurs kilti turėtu, Tave paregėjus, Numirčiau ant vietos... Iš džiaugsmo daugybės.

Taip svajotojo poetas, jaunas budamas. Bet kai už dvidešimts penkių metų jis grįžo į Lietuvą, tą sutiko visai kitoki likimą.

Kokiuose Namuose Gyveno
Lietuviai

Vienas amerikonių laikraštis, 1915 metais, padarė tokią pastabą apie lietuvių namus Bridgeporte, Chicagoj.

"Lietuvių apgyventi namai yra seni ir veik sugriuvę. Lengai maži, senos mados ir taip uždaryti, kad negalima jų atidaryti. Požeminiai kambariai yra paruošti gyvenimui. Kaikurie kambariai, kad ir turį Ingus, bet nuo Kolumbo nebuvo atidaryti... Vyrai, moterys ir vaikai naudojasi smulkių toiletai."

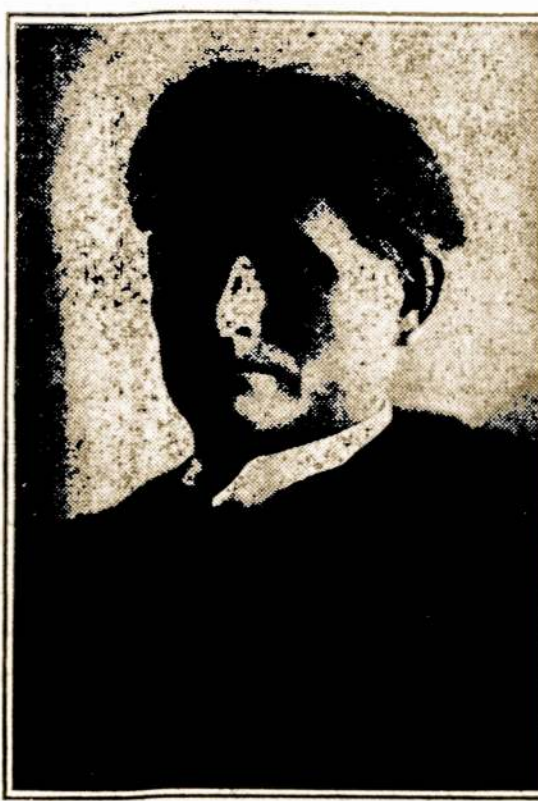
Toks dalykų nušvietimas, žinoma, yra vienpusiškas.

Tėvynės Mylėtojų Draugija
Anais Laikais

Dvidešimts metų atgal Tėvynės Mylėtojų Draugija turėjo arti dviejų tukstančių narių ir \$11,000 turto, įskaitant turimų knygų vertę. Anais laikais ši draugija lošė svarbią rolę. Galimas daiktas, kad netolimoj ateity ji vėl pasieks tokio pat laipsnio.

sidėjau prie suorganizavimo; keturis lietuviškus klubus ir tris chorus, ir visuose iš jų už ėmiau vieną pirmųjų vietų.

Pasiskelbus Lietuvai nepriklausoma valstybe, atstovavau Chicagos Liet. Taryboj, ir čia daug gero nuveikėm Tėvynės Lietuvos labui.

DR. K. GRINIUS

Buvęs Lietuvos Prezidentas.

MARIJAMPOLĖ

Ligoninės įrengimų prašys
250,000 litų pašalpos

Moderniškosios ligoninės rengimo darbai bus pradėti šį pavasarį. Apskr. savivaldybė šitiems darbams paskyrusi šiemet šamatoj 100,000 litų, 50,000 lt. paskyrė miesto savivaldybė ir 15,000 lt. numatyta viešųjų darbų šamatoj. Tačiau šitų pinigų toli gražu nepakanka ligoninei įrengti, apskr. savivaldybė rupinasi gauti Vid. Rek. ministerijoje 250,000 lt. pašalpos ligoninei įrengti. Viso šita ligoninė kaštuos daugiau, kaip 800,000 litų.

Lietuvių Emigracija Prasiidėjo
1868 metais

Lietuvai, 1868 metais pasitaikė didelis badas. Del blogų kelių ir rusų valdžios nepaisymo pagelba iš niekur nebuvo suteikta. Tuomet lietuviai, panikos apimti, pradėjo traukti Amerikon ješkoti geresnės laimės.

Pirmutiniaj lietuviai atėi viai apsisistojo kietoje anglies Paryžiuje.

kasyklose Pensylvanijoje.

Kiek Kainavo Lietuvos Laisvės Varpas?

Laisvės Varpas, kurj Amerikos lietuviai pasiuntė į Lietuvą, kainavo apie 14,000 dolerių. Aukų tam tikslui buvo surinkta daugiau, bet jos tapo paskirtos kitiems reikalams; daugiausia—Lietuvos misijai Paryžiuje.

Lai Gyvuoja Laisva, Nepriklausoma Lietuva!

Sulaukus 20 metų Lietuvos Nepriklausomybės, džiaugiasi visi lietuviai, džiaugiuosi ir aš, tad taja proga sveikinu Lietuvą ir visus lietuvius didbusius Lietuvos labui.

JOHN PARKAUSKAS- PARKER

4459 So. California Ave.

Chicago, Ill.

Tegyvuoja Nepriklausoma Lietuva!

Minėdami Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukaktuves, mes Amerikos lietuviai galim pasididžiuoti dalyvavę bendrose kovose už savo tėvynės laisvę.

Šiandie gi džiaugdamiesi netolimos praities laimėjimais, neužmirškime, jog rimti ir dideli darbai laukia mūsų ir ateity.

Rupinkimės, kad išeivių tarpe neužgestų lietuvių kibirkštis; kad mūsų spauda ir tautinės organizacijos turėtų nuolatinę mūsų paramą; kad kiekvienas susipratęs lietuvis prisidėtų darbu ir centu užtikrinimui savo tautai geresnės ateities.

D. PIVARUNAS
Savininkas

Piwaronas Baking Co.

4622 So. Marshfield Ave. Chicago, Ill.

Kepėjai Laimėtojų Baltos Duonos—"The Winner"

Mano linkėjimai visiems lietuviams Lietuvos 20 metų

nepriklausomybės sukaktuvių proga.

Harry P. Beam

KONGRESMONAS

Lai Gyvuoja Laisva, Nepriklausoma Lietuva!

Džiaugiuosi turėdamas progos pasveikinti savo seną tėvynę Lietuvą jos Nepriklausomybės dvidešimtoje sukaktuvėse.

J. PETRAUSKAS

Vyriskų Drabužių Krautuvė

3312 So. Halsted Street

Chicago, Ill.

CHICAGO, ILLINOIS

Tegul Meilė Lietuvos Dega Musų Širdyse!

SVEIKINAM LIETUVĄ

JOS 20 NEPRIKLAUSOMYBES METŲ PROGA

SIMANO DAUKANTO FEDERAL SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION

Ben. J. Kazanauskas

SEKRETORIUS

2202 West Cermak Road

Chicago, Ill.

Telephone CA 8887